

כָּאן בברייתא של רועים גבאים ומוכסים מדובר בַּגְזוּלָה כְּנִימָת שלא נאמרה בה תקנת השבים, ועל כן מקבלים אותה מהם. וְכָאן בברייתא האומרת שאין מקבלים מהם מפני התקנה, מדובר בַּשְּׂאִין גְזוּלָה כְּנִימָת.

מקשה הגמרא: איך יתכן להעמיד את התקנה בשאין הגזילה קיימת, והרי טעם התקנה היה משום אותו גזולן שאמרה לו אשתו 'אפילו אבנט שעליך אינו שלך', ומתוך כך נמנע מלחזור בתשובה. וְהָא אֲבָנָם דְּגְזוּלָה כְּנִימָת הֵיא, ואף על פי כן גם הוא בכלל תקנת השבים ואין מקבלים אותו מהגזולן.

מתרצת הגמרא: לא האבנט עצמו היה גזול, אלא מאי אֲבָנָם, דְּמִי אֲבָנָם. שאמרה לו, עליך לשלם בדמי אבנט שעליך את הגזילות שגזלת עד עתה שכבר אינו בעולם.

מקשה הגמרא על דברי רב נחמן: וְכִי כָל הֵיכָא דְּגְזוּלָה כְּנִימָת לֹא עָבִיד רַבְּנָן תַּקְנִיתָם ואמרו שלא יקבלו את הגזילה מהם, וְהָרִי תַקְנָת מְרִישׁ דְּגְזוּלָה כְּנִימָת הֵיא, וְהָנֹה, העיר רבי יוחנן בן גודגדא עַל הַמְרִישׁ (קוּרְחָא) הַגּוֹזֵל שְׂבָנָא' וְהַגּוֹזֵל בְּבִירָה (בית גדול), שתיקנו חכמים שאין הגזולן צריך להשיב אותו עצמו, אלא שִׁיטוּל הַגּוֹזֵל מהגזולן את דְּמִי, מִפְּנֵי תַקְנָת הַשְּׂבִיבִים. שכן אם נחייבו להרוס את הבירה כדי להשיב את המריש ימנע מלעשת תשובה. הרי שנוהגת תקנת השבים גם כשהגזילה קיימת.

מתרצת הגמרא: שְׂאֵנִי הָתָם במריש, בְּכִינֵן דְּבַהֲשַׁבַּת הַמְרִישׁ עצמו אֵיכָא פְּסִידָא בְּבִירָה, שְׂוִינָה רַבְּנָן – דְּנו חכמים את המריש כמו גזילה שאינה קיימת, ופסידתו מלהשיב אותו בעצמו.

שנינו במשנתנו, גְזוּל פְּרָה מְעוּבָרָה וְלָדָה וְכו' רחל טעונה וגוזה, משלם דמי פרה העומדת לילד ודמי רחל העומדת להגזוז: תָּנוּ רַבְּנָן, הַגּוֹזֵל רַחֵל וְגוּזָה, פְּרָה וְלָדָה, מְשַׁלֵּם אוֹתָהּ וְאֶת גְּזוּלָתֶיהָ וְאֶת וְלָדוֹתֶיהָ. דְּבִירָה רַבִּי מֵאִיר.

רַבִּי הִנּוּחָה אוֹמֵר, הַגּוֹזֵל חוֹזֶרֶת לַגּוֹזֵל בְּעִינֶיהָ רִיקְנִית כְּמוֹ שְׁהִיא עֲבָשִׁי, וְהַגּוֹזֵל וְהוֹלְדוֹת הֵם שֶׁל הַגּוֹזֵל.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, רֹאִין אוֹתָהּ כְּבִילָה הִיא שׂוּמָא אֲצִילוּ בְּכֶפֶף. ויבוארו דבריו בהמשך הסיוג.

מסתפקת הגמרא בטעם שיטת רבי מאיר: אֵיכָּעָא לָהּ, מֵאִי מַעֲמִיחָ דְּרַבִּי מֵאִיר הַסּוֹבֵר שֶׁעַל הַגּוֹזֵל לַחְזוֹרֵת אֶת הַגּוֹזֵל וְהוֹלְדוֹת. הָאֵם הוּא מְשׁוּם דְּקָסְכֵר שְׁמַעִיקר הָדִין שִׁינִי בְּמִקְוָמוֹ עוֹמֵד, ואינו קונה גזולן. אוֹ דִּילְמָא, בְּעִלְמָא שִׁינִי קוֹנָה לַגּוֹזֵל, וְרַק הֵכָא בִּשְׁבָח שֶׁהִשְׁבִּיחָה הַגּוֹזֵל הַנֶּאֱמָר הוּא דְּקָא קְנִים רַבִּי מֵאִיר אֶת הַגּוֹזֵל, שֶׁלָּא יִקְנֶה אֶת הַשֶּׁבֶח בְּשִׁינִי, כִּדִּי שִׁיחָא חוּטֵא שִׁבְחֵי.

מפרשת הגמרא: לְמַאי נִפְקָא מִינָהּ מִתְּסַפֵּחַ הָאֲמוּר, לְהֵיכָא דְּבַחְשָׁא מְבַחֵשׁ הַגּוֹזֵל וְהַשְׁתַּנְתָּה לַגְרִיעוּתָא. שאם מעיקר הדין שיניו אינו קונה, הרי הוא אומר לַגּוֹזֵל 'הרי שלך לפניך', ואינו צריך לשלם את דמיה כשויים בשעת הגזלה. אבל אם מעיקר הדין שיניו אינו קונה, רק בשינוי של שבח קנסתו חכמים שלא לקנותו, אבל שינוי של כחש קונה לו את הגזילה, ועליו לשלם דמים בשעת הגזילה. פורשטת הגמרא את הספק האמור מהמשנה להלן (צו): תָּא שְׂמַע, גְזוּל בְּהֵמָה וְהוֹקִינָה, עֲבָדִים וְהוֹקִינָה, הָרִי הוּא קוֹנָה אוֹתָם בְּשִׁינִי, וּמְשַׁלֵּם לָהּ אוֹמֵר לָהּ, 'הרי שלך לפניך', משום שעבדים הם כקרקעות ואינם נגזלים, וממילא אינם נקנים לו בשינוי.

מדייקת הגמרא: דווקא בעבדים נחלק רבי מאיר על חכמים משום שאינם נגזלים, וְאִילוּ בְּהֵמָה שְׁהוֹקִינָה הוּא מוֹדָה שְׁהִיא נִקְנִית בְּשִׁינִי, ומשלם את דמיה בְּשַׁעַת הַגְזוּלָה. וְאִי סְלָקָא דְּעֵתָהּ כֶּכֶר רַבִּי מֵאִיר שִׁינִי בְּמִקְוָמוֹ עוֹמֵד, אֲפִילוּ בְּהֵמָה נְמִי אֵין לוֹ לַקְנוּתָהּ בְּשִׁינִי זה שהוא לגריעותא. אֲלָא לֹא שְׂמַע מִינָהּ, קָסְכֵר רַבִּי מֵאִיר שִׁינִי קוֹנָה, וְדוּקָא הֵכָא בְּשִׁינִי שֶׁל שֶׁבַח נִקְנָם הוּא דְּקָא קְנִים אוֹתוֹ רַבִּי מֵאִיר שֶׁלָּא לַקְנוּתוֹ.

דוחה הגמרא: אֲמַרִי, רַבִּי מֵאִיר רַק לְדַבְרֵיהֶם דְּרַבְּנָן קָאֵמֵר לָהּ 'בעבדים אומר לו 'הרי שלך לפניך', וכך אמר להם, לְדִידִי שִׁינִי אֵין קוֹנָה כֻּלָּא וְאֲפִילוּ בְּהֵמָה נְמִי אומר לו 'הרי שלך לפניך'. אֲלָא לְדִידִיכֶם דְּאֲמַרְתוּ שִׁינִי קוֹנָה, אוֹדוּ לִי מִיָּתָהּ עֲבָדָא דְּבַחְשָׁא דְּמִי וְאִינוּ גְזוּל, כֵּשֶׁם שְׁקָרַע אֵינָה נְגוּלָה. וְאֲמַרִי לִיה רַבְּנָן, לֹא כֵן הוּא,

אלא עֲבָדָא בְּמִסְלָלָא דְּמִי, והרי הוא נגזל ונקנה בשינוי. פורשטת הגמרא את הספק האמור ממשנה אחרת (להלן ק): תָּא שְׂמַע, הַנּוֹתֵן צִמְר לַצִּבְעִי לַצִּבְעִי לֹא בִצְבַע אֲדוּם וְצִבְעוֹ בְּשָׁחֹר, או שנתן לו צמר לצבועו בשחור וצִבְעוֹ בְּאֲדוּם, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הַצִּבְעִי נֶחֱשֵׁב לַגּוֹזֵל עַל הַצִּמְר וְקוֹנָה אוֹתוֹ בְּשִׁינִי, והרי הוא נִזְוֵן לֹא לבעלים את דְּמִי צִמְרוֹ.

מדייקת הגמרא: רַק אֶת דְּמִי צִמְרוֹ אֵין – משלם לו, אבל את דְּמִי צִמְרוֹ יִגָּם אֶת דְּמִי שְׂבָחוֹ, לֹא מַחֲזִיבֵי רַבִּי מֵאִיר שֶׁלֵּם. וְאִי סְלָקָא דְּעֵתָהּ כֶּכֶר רַבִּי מֵאִיר שְׁמַעִיקר הָדִין שִׁינִי אֵין קוֹנָה, דְּמִי צִמְרוֹ וְשִׁבְחוֹ בְּעִי לְמִיתָב לִיה – צִרִיךְ לַחְזוֹרֵת לוֹ אֶת הַצִּמְר עִם שֶׁבַח הַצִּבְעִיָּה. אֲלָא לֹא שְׂמַע מִינָהּ, קָסְכֵר רַבִּי מֵאִיר שִׁינִי קוֹנָה, ומשום כן קונה הצבעי את הצמר בשינוי, ואינו משלם אלא דמים בשעת הגזילה, שהם דמי צמר לא צבוע. וְרַק הֵכָא בְּגוֹזֵל רַחֵל וְגוּזָה וּפְרָה וְלָדָה, קְנָסָא הוּא דְּקָא קְנִים שֶׁלָּא יִקְנֶה אֶת הַגּוֹזֵל וְהוֹלְדוֹת.

מסיקה הגמרא: אֲבָן שְׂמַע מִינָהּ מְדַבְרִי רַבִּי מֵאִיר בִּמְשַׁנָּה שְׁמַעִיקר הָדִין שִׁינִי קוֹנָה, וְרַק מְשׁוּם קֵסֵא אֵינוּ קוֹנָה אֶת הַשֶּׁבַח.

לשון אחרת בביאור הספק שבשיטת רבי מאיר: אֵיכָּא דְּאֲמַרִי, הָא לֹא אֵיכָּעָא לָהּ – מעולם לא הסתפקנו בטעמו של רבי מאיר שמא הוא משום ששינוי אינו קונה כלל, אלא מוכרח ממחלוקת רבי מאיר וחכמים במשנה לגבי עבדים, שהוא סובר ששינוי קונה.

שהרי מְדַאֲפִידָהּ רַבִּי אֶת שִׁטוֹת רַבִּי מֵאִיר וְחַכְמִים בִּמְשַׁנָּה הָאֲמוּרָה, וְכֵן תָּנִי (שנה) אוֹתָהּ, 'גְזוּל פְּרָה וְהוֹקִינָה, עֲבָדִים וְהוֹקִינָה, מְשַׁלֵּם בְּשַׁעַת הַגְזוּלָה. דְּבִירָה רַבִּי מֵאִיר. וְחַכְמִים אוֹמְרִים, בְּעִבְדִים אוֹמֵר לוֹ 'הרי שלך לפניך', וְרֹאִי מוֹכַח שְׁלִיכִי מֵאִיר שִׁינִי קוֹנָה, שהרי לשיטתו בין בהמה ובין עבדים נקנים בשינוי. וְבַהֲכֹרַח שֶׁהֵכָא בְּגִזוּת וְהוֹלְדוֹת, קְנָסָא הוּא דְּקָא קְנִים לִיה רַבִּי מֵאִיר שֶׁלָּא יִקְנֶה אֶת הַשֶּׁבַח, וְלֹא מְשׁוּם שִׁינִי אֵינוּ קוֹנָה. אֲלָא כִי קָא אֵיכָּעָא לָהּ, הֵכִי אֵיכָּעָא לָהּ, כִּי קָא קְנִים רַבִּי מֵאִיר בִּשְׁבָח, הָאֵם קֵסֵא דוֹקָא אֶת מִי שְׁגוּל בְּמִינָהּ, אֲכָל אֶת הַגּוֹזֵל בְּשׁוּגָה – כְּגוֹן הַקּוֹנָה מִן הַגּוֹזֵל אֶת הַגּוֹזֵל וְלֹא יָדַע שְׁהִיא גְזוּלָה וְהַשְׁבִּיחָה. לֹא קְנִים, וְהָרִי הוּא קוֹנָה אֶת הַגּוֹזֵל עִם הַשֶּׁבַח בְּשִׁינִי. אוֹ דִּילְמָא, אֲפִילוּ אֶת הַגּוֹזֵל בְּשׁוּגָה נְמִי קְנִים רַבִּי מֵאִיר שֶׁלָּא יִקְנֶה אֶת הַגּוֹזֵל וְהַשֶּׁבַח.

פורשטת הגמרא את הספק האמור: תָּא שְׂמַע, אֵף שְׁקָרַעַת הָאֲדָם מִשְׁתַּעֲבָדִים לִפְרִיעוֹן חוֹבוֹתֵיהּ, וְגַם לֵאחֹר שִׁמְכֵרם גּוֹבִים מֵהֶם מִיד הַלְקוּחוֹת, אֲבָל הַמְשָׁה מִינִי חוֹב גּוֹבִין רַק מִן הַמְחַזְרִין – מִבְּנֵי חוּרִין, כְּלוֹמֵר רַק מִהֶנְכָּסִים שֶׁהֵם בְּרִשׁוֹת הַחַיִּיב וְעֵדִיךְ לֹא מִכֶּרֶם. וְאִילוּ הֵן, א. פִּירוּת. ב. וְשֶׁבַח פִּירוּת, וּבִסְמוּךְ יִבּוּרָא מִזֵּה שֵׁנִי אֵילוּ. ג. וְהַמְכָּל עָלֵיו לֹזֵן אֵין אֲשֶׁתוֹ וְכֵת אֲשֶׁתוֹ מִנִּישׁוּאָה הַקּוֹדֵמָם. ד. וְגַם (עֲטוּר) חוֹב שְׂאֵין בּוֹ אֲחֵרִיּוֹת – שֶׁלָּא נִכְתָּב בּוֹ בְּפִירוּשׁ שֶׁהוּא מְשַׁעֲבֵד אֶת כָּל נִכְסָיו לַמְלוּהָ וְהֵם אַחֲרָאִים לִפְרִיעוֹן הַלּוּאָה וּז. ה. וְכִתּוּבָתָא אֲשֶׁר שְׂאֵין בָּהּ אֲחֵרִיּוֹת – שֶׁלָּא כָּתַב הַבַּעַל שֶׁהוּא מְשַׁעֲבֵד אֶת כָּל נִכְסָיו לִפְרִיעוֹן הַכְּתוּבָה.

מפרשת הגמרא את ראייתו: נַחֲלֵקוּ חַכְמִים וְרַבִּי מֵאִיר בְּכַתּוּבוֹת (נא): בִּשְׁטֵר חוֹב שֶׁלָּא נִכְתָּב בּוֹ אַחֲרִיּוֹת (שְׁעִבּוּד) נִכְסִים, הָאֵם אֲבָן אֵין הַקְרַקְעוֹת מִשְׁתַּעֲבָדִים בּוֹ, וְאֵין מוֹצִיאִים אוֹתָם מִיד הַלְקוּחוֹת, או שאין לך אדם שְׁמִלּוּהָ מִמֶּנּוּ בִּלְאֵ שְׁעִבּוּד נִכְסִים, וְיִשֵּׁב לַתּוֹת אֶת הַשְּׁמִטָה הָאֲחֵרִיּוֹת בְּטַעוֹת סוֹפֵר, וּלְפִיכָךְ הִיא חֵלָה אֵף כִּשְׁלֹא נִכְתָּבָה בִּשְׁטֵר. מֵאֵן שְׂמַעְתָּ לִיה דְּאֲמַר אֲחֵרִיּוֹת לֹא מְעוֹת סוֹפֵר הוּא, וְאֵם לֹא נִכְתָּבָה בִּשְׁטֵר אֵין גּוֹבִים בּוֹ מִן הַלְקוּחוֹת, הֵלֵא רַבִּי מֵאִיר הוּא הַסּוֹבֵר כֵּן. וְאֵם כֵּן הַבְרִייתָא הָאֲמוּרָה שֶׁשְׁטֵר חוֹב וְכַתּוּבָתָא אֲשֶׁר שְׂאֵין בָּהֶם אַחֲרִיּוֹת נִכְסִים אֵין גּוֹבִים אוֹתָם אֲלָא מִבְּנֵי חוּרִין, שְׁנוּיָה בְּשִׁטַּת רַבִּי מֵאִיר. 'וְהָרִי קְתָנִי בְּרִייתָא זוּ, שְׁגַם 'פִּירוּת וְשֶׁבַח פִּירוּת' נִגְבִּים רַק מִבְּנֵי חוּרִין.

מסיקה הגמרא את ראייתה: 'פִּירוּת וְשֶׁבַח פִּירוּת' הֵיכִי דְּמִי – מִזֵּה הֵם. כְּגוֹן שְׁגוּל שְׂדֵה מַחְבִּירָא וּמְכַרָּהּ לְאַחֵר, וְהַשְׁבִּיחָה הַלּוֹקָח בּוֹבֵל וּבַחֲרִישָׁה, וְכִמּוֹ כֵּן צִמְחוּ בַּהּ פִּירוּת, וְכֵן הַגּוֹזֵל וְתוֹבַע אֶת שְׁדוֹה וְהָרִי הִיא יוֹצֵאת מִתַּת יָדוֹ שֶׁל הַלּוֹקָח עַל שֶׁבַחָה וּפִירוּתָהּ, חַיִּיב הַגּוֹזֵל לַפְצוֹת אֶת הַלּוֹקָח עַל הַפֶּסֶד הַשְּׁדֵה עִם הַפִּירוּת וְהַשְׁבָּחָה, וּבְשִׁיחָה (הַלּוֹקָח) נִזְכָּה חוֹב זֶה מִהַגּוֹזֵל,

היא שנויה, הלא לא כרבי יהודה היא ולא כרבי שמעון, שהרי  
לדברי שניהם אין חילוק בין ילדה ללא ילדה. שכן לשיטת רבי  
יהודה לעולם השבח הוא לגולן, ולרבי שמעון לעולם אינו נוטל  
אלא מחצה לשליש ולרביע.  
מתרצת הגמרא: אמר לך רב פפא, לעולם שנויה משנתנו בשיטת  
רבי יהודה, והוא הדין שאפילו אם עדיין לא ילדה, נמי בשעת  
הגזילה הוא דמשלם, ושבח העיבור נקנה לגולן. והא דקתני 'ילדה'  
לאו דווקא הוא, אלא אידי דנסיב (אגב שנקט) התנא ברמישא  
והמדרת בגזל פרה מעוברת 'לדה', כדי להשמיענו שאינו  
מחזיר את הולד אלא רק דמי פרה העומדת לילה, נסיב בסיפא נמי  
'ילדה'.  
מביאה הגמרא סייע לדברי רב פפא: תניא בנזותיה דרב פפא, רבי  
שמעון אומר, רואין אותה כאילו היא שומא אצלו בכסף, למחצה  
לשליש ולרביע.  
דנה הגמרא כיצד נוטל הגולן את חלקו בשבח לשיטת רבי שמעון  
האמורה: אמר רב אשי, בי חזוין בי ובשחינו אצל רב כהנא,  
אביערא לן (והסתפקנו) לרבי שמעון דאמר למחצה לשליש ולרביע  
הוא דשקיל גולן, בי מסלקין ליה לגולן מהשבח, האם דמי השבח  
מסלקין ליה, או דילמא נעשה שותף בגוף הבהמה, מבשרא שקיל  
(ומבשרה הוא נוטל).  
ומסיים רב אשי: ופשיטא (ופשטנו) ספק זה מהא דאמר רב נחמן  
אמר שמואל, שלשח בני אדם אלו שגוף הממון שלהם אך השבח  
שעליו שייך לאחרים, אינם צריכים לתת לבעל השבח חלק  
בקרקע כנגד שבח זה, אלא שמיין לזון את השבח, והרי הם מעלין  
(משלמים) אותו לבעל השבח דמיים. ואלי הן, א. כבוד לפשוט –  
שהבכור נוטל פי שניים בירושת האב רק בנכסים שהיו בעולם  
בשעת מיתת האב, אבל לא בשבח שהשיבוהו הנכסים לאחר מיתה  
וקדם חלוקתם. נמצא שאותה שליש נכסים שנוטל הבכור לחלק  
בכורתו, חצי מהשבח שעליו שייך לפשוט. ואין הבכור צריך לתת  
לפשוט קרקע כשוי שבח זה, אלא משלמו בדמים.  
ב. ובעל חוב ללווקח – מי שהשתעבדו נכסיו לבעל חוב, והלך  
ומכר את שדהו לאחר, גובה אותה הבעל חוב מיד הלווקח. ואם  
השביחה השדה ביד הלווקח, שייך השבח ללווקח. ואולם אינו יכול  
לתבוע מהבעל חוב חלק מהקרקע כשוי השבח, אלא יכול הבעל  
חוב לסלקו מהקרקע כולה על ידי תשלום דמי שבח זה.  
ג. ובעל חוב ליתומים, בעל חוב גובה את קרקעות הלוה אף לאחר  
מיתתו, ומוציאם מיד היתומים יורשי הלוה. אך השבח שהשביחה  
הקרקע לאחר מיתת שייך ליורשים. ואין הבעל חוב חייב לתת  
להם מגוף הקרקע כנגד השבח, אלא מסלקם בדמים.  
הרי לנו כי כל מקום שהגוף שייך לאחד והשבח של אחר, מסלק  
בעל הגוף את בעל השבח בדמים. והוא הדין לשבח שעל גבי  
גזילה שחצי ממנו שייך לגולן, שאינו נעשה מחמת כן שותף בגוף  
הגזילה, אלא מסלקו הגולן בדמים.  
חזרת הגמרא לדון בדברי שמואל ומקשה עליהם: אמר ליה רבינא  
לרב אשי, מי (וכי) אמר שמואל שבעל חוב ללווקח יהיב ליה את  
השבח שהשביחה בידו הקרקע הפשוטת לו. והאמר שמואל,  
בעל חוב גובה בחובו את השבח מיד הלווקחות, ואינו מחזיר את  
דמיו ללווקח.  
מתרצת הגמרא: אמר ליה רב אשי לרבינא, לא קשיא, כאן –  
במימרת שמואל שהבעל חוב נותן ללווקח את השבח, מדובר  
בשבח המגיע לכתפים, כגון בתבואה שגדלה כל צורכה, שאין  
לבעל חוב זכות בה, ועליו לתת ללווקח אותה או את דמיה. ואילו  
כאן – במימרת שמואל שעל חוב גובה את השבח, מדובר בשבח  
שאין מגיע לכתפים, כגון בתבואה שעדיין לא גדלה כל צורכה,  
ששבח זה משתעבד לפירעון החוב, ונוטלו הבעל חוב מבלי לשלם  
ללווקח עבורו.  
שוב מקשה הגמרא: אמר ליה רבינא לרב אשי, והא מעשים בכל  
יום, שהיו באים בעלי חובות הטורפים מהלקוחות, וקא מנינן  
שמואל – והיה פוסק להם לגבות אפילו שבח המגיע לכתפים, בלא  
לשלם כלום ללקוחות.  
מתרצת הגמרא: אמר ליה רב אשי לרבינא, לא קשיא.

גובה את דמי הקרן של השדה אף מנכסים משועבדים של הגולן  
שכבר מכרם לאחרים, ואילו את דמי השבח שהשביחה השדה ביד  
הלווקח הוא גובה רק מנכסים בני חורין שעדיין נמצאים ביד הגולן.  
מסיימת הגמרא את ראייתה: מכך שגובה הלווקח את השבח  
מהגולן, מוכח דאמתא בעל ארעא ושקיל ארעיה ושכחיה – שבא  
הגולן בעל הקרקע ומוציא את מיד הלווקח את הקרקע עם השבח.  
מאי לא אפילו בלווקח עם הארץ, דלא ידע דקרקע נגזלת או אינה  
נגזלת, אלא סבר בשוגג שקרקע נגזלת, וכבר נקנתה לגולן ביאוש,  
ועל כן קנאה ממנו והשביחה. ואפילו הכי קאתי בעל קרקע ושקיל  
לארעא ושכחה, ואין הלווקח זוכה את השבח לעצמו. ושמע מינה,  
שבגזול בשוגג נמי קנים רבי מאיר להחזיר את השבח.  
דוחה הגמרא: אמר, לא בלווקח עם הארץ מדברת הברייתא, אלא  
בלוקח תלמיד חכם, וידע שקרקע אינה נגזלת ועדיין היא שייכת  
לבעליה, ומאחר והשביח את השדה במזיד בידעו שאינה שלו,  
קנסיהו חכמים להחזיר את כל השבח.  
פורשטת הגמרא את הספק שנשנה לעיל בשיטת רבי מאיר מדברי  
המשנה להלן (ק): תא שמע, הנותן צמר לצבעי לצבוע לו אותו  
באדום, וצבעו שחור, או שנתן לו צמר לצבועו בשחור וצבעו  
באדום, רבי מאיר אומר, הצבעי נחשב לגולן על הצמר וקונה אותו  
בשינוי, והרי הוא נותן לו לבעל הצמר את דמי צמרו בלבד.  
מדייקת הגמרא: דמי צמרו אין – משלם לו, אבל את דמי צמרו  
ובנוסף לכך גם את דמי ששבו את דמי השבח שהשיבו בצבעי  
לא מתייבו רבי מאיר לשלם. ואי סלקא דעתך שאת הגולן בשוגג  
נמי קנים רבי מאיר שלא יקנה את השבח, דמי צמרו ושכחו צעי  
למיתתא ליה – הלא עליו לשלם גם את הצמר וגם את השבח. אלא  
לא שמע מינה, שדווקא את הגולן במזיד קנים רבי מאיר, אבל את  
הגולן בשוגג לא קנים, והרי הוא קונה את השבח. ואף צבעי זה  
אינו אלא שוגג, שהרי הרבה בני אדם אינם יודעים שאסור לשנות  
מהוראת בעל היתב לצבוע את צמרו בצבע אחר.  
מסיקה הגמרא: אכן שמע מינה שלא קנס רבי מאיר אלא את  
המזיד ולא את השוגג.  
חזרת הגמרא לפרש את מחלוקת התנאים השנויה בברייתא  
שהובאה לעיל: הגולן רחל וגזוה, פרה וילדה, משלם אותה ואת  
גזיותיה ואת ולדותיה. דברי רבי מאיר, רבי יהודה אומר, גזילה  
חוזרת בעיניה. רבי שמעון אומר, רואין אותה כאילו היא שומא אצלו  
בכסף.  
שואלת הגמרא: מאי בינייהו – מה בין רבי יהודה לרבי שמעון,  
ובמה נחלקו.  
משיבה הגמרא: אמר רב זביד, בשבח שעדיין נמצא על גבי גזילה  
קמיפלגי, כגון שגול בהמה ונתעברה או נטענה גיזה אצל  
הגולן, ובשעת התביעה בית דין עדיין לא ילדה או גזוה. רבי יהודה  
כבר, שבח העיבור וטעינת הצמר דנגזל הוה, וחזרת הבהמה  
בעיניה כמות שהיא עם עובריה וצמריה. ורבי שמעון כבר, אף  
השבח הנמצא עדיין על גבי הגזילה דנגזל הוה, ואינו משלם אלא  
את חוב הבהמה כפי שויה בשעת הגזילה, שכן רואים אותה  
כאילו היא שומא אצלו בכסף, כלומר נקנתה לו בעודה ריקנית  
והתחייב את שומת דמיה לנגול.  
רב פפא אומר: דכילי עלמא מודים ששבח שעל גבי גזילה דנגזל הוה.  
והקא, בדון למחצה לשליש ולרביע של שבח זה קמיפלגי. רבי  
יהודה כבר, ששבח שעל גבי גזילה כוליה דנגזל הוה. ורבי שמעון כבר,  
אין הגולן קונה את השבח כולה, אלא רק למחצה לשליש ולרביע  
מהשבח הוא דשקיל גולן, כאותו חלק מסוים שדרך מנהג המדינה  
ליתנו למקבלים בהמות של אחרים כדי להשביחן.  
מקשה הגמרא ממשנתנו על שיטת רב פפא: תנן, גול פרה ונתעברה  
אצלו וילדה, רחל ונמטנה אצלו וגזוה, משלם הגולן פרה ורחל  
ריקניות בשעת הגזילה, וזוכה את שבח הגזיות והולדות לעצמו.  
מדייקת הגמרא, רק אם כבר ילדה הפרה אין – קונה הגולן את  
הולד, אבל אם עדיין לא ילדה, הדין בעיניה – חזרת הבהמה  
לבעלים עם שבח העיבור שעליה, ואין נקנה שבח זה לגולן.  
בשליש לרב זביד דאמר: שבח שעל גבי גזילה דנגזל הוה, והדין,  
הא מני – משנתנו בשיטת רבי יהודה היא שנויה. אלא לרב פפא  
דאמר שאף לרבי יהודה שבח זה דנגזל הוה, הא מני – בשיטת מי